

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ОГЪРЛИЦАТА НА СЕМЛИ

Част 0 от „Хейнски цикъл (разкази)“

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

Как можеш да отсееш легенда от реалност на онези светове, които се намират на толкова много години разстояние? Планети без имена, назовавани от населението им просто Свят, планети без история, където миналото е мит, а завърналият се изследовател открива, че стореното няколко години преди това от него се е превърнало в дело на някой бог. Неразумът затъмнява тази пропаст във времето, която нашите космически кораби, пътуващи със скоростта на светлината, прекрачват, а в тъмнината несигурността и диспропорциите растат като бурени.

В опита си да разкаже историята на един мъж, обикновен учен от Лигата, посетил такъв безименен свят не толкова отдавна, човек се чувства като археолог сред хилядолетни руини, който се бори със задушаваша плетеница от листа, цветове, клони и лиани, за да открие внезапно чистата геометрия на колело или полиран крайъгълен камък, да премине през огрян от слънцето най-обикновен вход към тъмнината и да завари там невъзможна светлинка от огън, блясък на украшение, едва доловимо помръдване на женска ръка.

Как да отделиш факт от легенда, истина от истина?

Чрез разказа на Роканон за накита синкавият отблясък, видян за миг, се връща. И с него нека да започнем тук:

Галактическа област 8, № 62: ФОМАЛХАУТ II
Високоинтелигентни форми на живот: видове, с които е установен контакт:

Вид 1

А. Гдемиар (ед.ч. гдем): Високоинтелигентни, напълно хуманоидни нощни троглодити, ръст 120–135 см, светла кожа, тъмно окосмяване на главата. При установяването на контакта тези обитатели на пещери имаха строго стратифицирано олигархично урбанизирано общество, модифицирано чрез частична телепатия, и технологично ориентирана култура, характерна за епохата на ранната стомана. Технология подобрена до индустриална, етап С, по време на мисия на Лигата, 252–

254. През 254-та кораб с автоматична тяга (до и от Нова Южна Джорджия) беше представен пред олигарсите от региона на Кириенско море. Статус С — първокласен).

Б. Фиа (ед.ч. фиан): Високоинтелигентни, напълно хуманоидни, дневни, ръст по средна оценка 130 см. наблюдаваните индивиди са предимно със светла кожа и окосмяване. Кратките контакти показаха селски и номадски тип общества, частична колониална телепатия, също индикации за среднообхватно традиционно познание. Расата изглежда нетехнологична и трудна за изследване, с минимални и обтекаеми културни традиции. Понастоящем не може да се облага с данък. Статус Е — проучване.

Вид 2

Лиуар (ед.ч. лиу): Високоинтелигентни, изцяло хуманоидни, дневни, среден ръст над 170 см. Този вид има крепости/села и кланово-потомствено общество, блокирана технология (бронз) и феодално-героична култура. Да се обърне внимание на хоризонталното социално деление на две псевдораси: а) олгиор, „средни хора“, със светла кожа и тъмно окосмяване, и б) ангиар „господари“, много високи, с тъмна кожа и светло окосмяване...

— Това е тя — каза Роканон, вдигна очи от „Съкратен подръчен джобен справочник за формите на живот“ и погледна тъмнокожата жълтокоса жена в средата на дългата музейна зала. Стоеше неподвижна и изправена, с корона от светла коса, с вперен поглед в нещо отвъд витрината. Около нея се суетяха четири объркани, непривлекателни джуджета.

— Нямах представа, че на Фомалхаут II живеят и тези същества, освен троглодитите — каза Кето, кураторът.

— И аз. Тук са записани дори и някакви „непотвърдени“ видове, с които не е установен контакт. Като че ли е време за нова изследователска мисия до онова място. Е, сега поне знаем какво е тя.

— Ще ми се да имаше начин да разберем коя е...

Тя беше от стара фамилия, потомка на първите крале на ангиар, и въпреки бедността ѝ косата ѝ блестеше с чистото, непомръкващо злато на наследството ѝ. Малките хора, фиа ѝ се кланяха, когато минаваше покрай тях, дори когато беше още босо хлапе, което тичаше из нивите, а ярката огнена комета на косата ѝ озаряваше неспокойните ветрове на Кириен.

Беше много млада, когато Дурхал от Халан я видя, ухажва я и я отведе от полуразрушените кули и ветровитите зали на нейното детство в собствения си висок дом. В Халан, на планинския склон, също липсваха удобства, макар че великолепието беше оцеляло. На прозорците нямаше стъкла, каменните подове бяха голи. През студеногодието често можеше да се събудиш през нощта и да видиш как под прозорците е натрупал сняг. Булката на Дурхал стоеше с тесните си боси крака на заснежения под, сплиташе огъня на косата си и се смееше на младия си съпруг в сребърното огледало, окачено в стаята им. Това огледало и сватбената рокля на майка му, общита с хиляди малки кристалчета, бяха цялото му богатство. Някои от роднините му в Халан още притежаваха гардероби с облекла от бродат, мебели от позлатено дърво, сребърни хомоти за конете си, ризници и мечове със сребърен обков, скъпоценности и украшения — и тях булката на Дурхал гледаше със завист, обръщаше се да види пак диадема със скъпоценни камъни или златна брошка, дори когато тази, която ги носеше, се отдръпваше, за да ѝ направи път от уважение към ранга на рождението и брака ѝ.

Дурхал и неговата булка Семли седяха на четвъртото място от Високия стол на Пиршеството на Халан, толкова близо до халанвладетеля, че старецът често наливаше на Семли вино със собствената си ръка и говореше за лов със своя племенник и наследник Дурхал, и гледаше младата двойка с мрачна, лишена от надежда любов. Надеждата трудно се връщаше при ангиар от Халан и цялата Западна земя, откакто звездните владетели се бяха появили с къщите си, подскачащи върху колони от огън, и ужасните си оръжия, които можеха да изравняват хълмове. Бяха се намесили в някогашните им обичаи и войни и макар че сумите бяха малки, ангиар изпитваха ужасен срам, че се налага да им плащат данък, за да подпомогнат

войната, която звездните владетели водеха с някакъв непознат враг някъде в празните места между звездите, в края на времето. „Тази война ще бъде и ваша“ — казаха им те, но вече от поколение ангиар седяха в срамно безделие в залите си за пиршества, гледаха как двуострите им мечове ръждясват, как синовете им растат, без никога да са нанасяли удар в битка, как дъщерите им се женят за бедни мъже, дори от средните хора, без да имат зестра от героична плячка, която да занесат на благороден съпруг. Лицето на халанвладетеля беше мрачно, когато гледаше двойката златокоси и слушаше смеха им, когато пиеха горчиво вино и се шегуваха в студената, полуразрушена, бляскава крепост на тяхната раса.

Изражението на Семли също се променяше, когато виждаше — някъде надолу, към края на залата, на местата далече под нейното, дори сред мелезите и средните хора — на фона на бяла кожа и черни коси — отблясъци от скъпоценни камъни. Самата тя не беше донесла нищо като зестра на съпруга си, дори сребърна фиба за коса. Роклята с хиляди кристали беше прибрала в ракла за сватбата на дъщеря си, ако се окажеше дъщеря.

Оказа се така и я нарекоха Хелдре, а когато мъхът по малкия ѝ кафяв череп порасна, заблестя като чисто злато — наследството на царствените поколения, единственото злато, което щеше някога да притежава.

Семли не говореше с мъжа си за своето неудовлетворение. Колкото и да беше мил с нея, Дурхал беше горд и презираше завистта и суетните желания, и тя се страхуваше от това презрение. Разговаряше обаче със сестра му Дуроса.

— Семейството ми някога имало голямо съкровище — сподели с нея. — Огърлица, изцяло от злато, със син камък в средата... Сапфир ли се казваше?

Дуроса поклати глава усмихната, защото и тя не беше сигурна за името. Беше късно през топлогодието, както северните ангиари наричаха лятото на годината от осемстотин дни, започваща отново всяко равноденствие. Семли смяташе този календар за чуждоземен, отмъщение на средните хора. Фамилията наближаваше своя край, но беше от най-старите и най-чистите от расата на които и да било от тези северозападни блатни жители, които се кръстосваха така лесно с олгиорите. Седеше с Дуроса на слънце, на каменна пейка край

прозореца, високо в Голямата кула, където бяха покоите на по-възрастната жена. Овдовяла млада, останала без деца, Дуроса беше дадена във втори брак на халанвладетеля, който беше брат на баща ѝ. Тъй като бракът беше във фамилията и втори и за двамата, тя не получи титлата халандама, която Семли един ден щеше да носи. Седеше обаче заедно със стария владетел на Високия стол и управляваше владенията му заедно с него. По-възрастна от брат си Дурхал, тя обичаше по-младата му жена и беше във възторг със златокосото им бебе Хелдре.

— Била купена — продължи Семли — за всичките пари, които имал предшественикът ми Лейнен, след като покорил Южните владения. Всички пари, от цялото царство, помисли си само, за едно-единствено украшение! О, то би засенчило всичко тук, в Халан, дори тези кристали, досущ яйца от кууб, които носи братовчедка ти Исар. Огърлицата била толкова красива, че ѝ дали нейно собствено име. Нарекли я Око на морето. Носела я прапрабаба ми.

— И никога не си я виждала? — попита Дуроса лениво, загледана в зелените склонове на планините, където дългото, дълго лято изпращаше своите горещи, неспокойни ветрове да скитат из горите и да фучат надолу по белите пътища към крайбрежието, далече в низините.

— Загубила се е, преди да се родя.

— Звездните владетели ли са я взели за откуп?

— Не. Баща ми казваше, че била открадната, преди звездните владетели да дойдат в нашето царство. Не искаше да говори за това, но имаше една жена, от средните хора, която знаеше безброй истории, и тя ми каза, че фиа би трябвало да знаят къде е.

— О, бих искала да видя фиа — възкликна Дуроса. — За тях се разказва в толкова песни и легенди. Защо никога не идват в Западните земи?

— Защото Западните земи са твърде високи, твърде студени през зимата, струва ми се. Фиа обичат слънцето в долините на юг.

— Приличат ли на глинените хора?

— Никога не съм ги виждала. Те странят от нас, стоят на юг. Не са ли като средните хора и деформирани? Фиа са светли. Приличат на деца, само че са по-слаби и по-умни. Питам се дали наистина знаят къде е огърлицата, кой я е откраднал и къде я е скрил? Помисли си,

Дуроса — ако можех да дойда на халанското пиршество и да седна до мъжа си с богатството на едно царство около шията, как щях да засенча всички други жени, както той засенчва всички мъже!

Дуроса наведе глава над бебето, което изучаваше кафявите пръсти на краката си на постелката от козина между майка си и леля си.

— Семли е глупава — промърмори тя на бебето. — Семли, която сияе като падаща звезда, Семли, чийто съпруг не обича друго злато, освен златото на косите й...

Ала Семли, загледана в зелените склонове на лятото, към далечното море, мълчеше.

Когато обаче мина още едно студеногодие и владетелите на звездите дойдоха, за да съберат данъка за войната против края на света — този път използваха за преводачи двама маломерни от глинениците, така че унизиха ангиар до степен да се разбунтува, — и още едно топлогодие премина, а Хелдре порасна и стана прекрасно, бърбрещо дете, една сутрин Семли я заведе в слънчевата стая на Дуроса, в кулата. Семли беше със синя пелерина, качулката скриваше косата й.

— Грижи се за Хелдре няколко дни, Дуроса — каза тя бързо, спокойно. — Заминавам на юг, до Кириен.

— Да видиш баща си?

— Да открия наследството си. Братовчедите ти от владението Харгет се заяждаха с Дурхал. Дори онзи мелез Парна може да му се подиграва, защото жената на Парна има сатенена покривка за леглото си и диамантена обеща, и три рокли — тази повлекана с лице като тесто и черна коса! А съпругата на Дурхал трябва да кърпи роклята си...

— Дурхал с жена си ли се гордее, или с дрехите й?

Семли обаче не се трогна.

— Владетелите на Халан се превръщат в бедняци в собствените си дворци. Аз ще донеса зестра на моя господар, както би трябвало да направи жена с моя произход.

— Семли, знае ли Дурхал, че заминаваш?

— Завръщането ми ще е щастливо, така му кажи — отвърна младата жена и за кратко се засмя със звънливия си смях. После се наведе и целуна дъщеря си, обърна се и преди Дуроса да успее да

отвори уста, изчезна като бърз вятър над огрените от слънцето подове от камък.

Омъжените ангиарски жени нямат обичай да яздят за развлечение и Семли не беше яздила откакто дойде в Халан заради брака си. Сега, когато се качи на високото седло на въздушен жребец, отново се почувства като момиче, като буйната девойка, която беше преди, която яздеше полуобяздени жребци и се надбягваше с вятъра над полетата на Кириен. Животното, което сега я понесе надолу по хълмовете на Халан, беше от добра порода, с раирана кожа, елегантно покрила кухите, леки кости, с присвити от вятъра зелени очи, с леки и силни криле, размахани от двете страни на Семли, които откриваха и закриваха, откриваха и закриваха облаците над нея и хълмовете долу.

На третата сутрин стигна до Кириен и застана пред разрушените дворци. Баща ѝ беше пил цялата нощ и както в старото време слънцето, надничащо през срутените тавани сутринта, го дразнеше, а появата на дъщеря му само засили раздразнението му.

— Защо се върна? — изръмжа той, погледна я с кървясали очи и извърна лице. Огнената коса от младостта му беше помръкнала, по черепа му висяха сиви кичури. — Да не би младият Халан да не се е оженил за теб и да се връщаш посрамена у дома?

— Аз съм жена на Дурхал. Дойдох за зестрата си, татко.

Пияницата изръмжа отвратно. Тя обаче се засмя толкова нежно, че той трябваше да вдигне очи и да я погледне още веднъж. Сепна се.

— Истина ли е, татко, че фиа са откраднали огърлицата Око на морето?

— Кой ти каза? Това са стари истории. Онова нещо се е загубило, преди да се родя, струва ми се. Ще ми се да не бях се раждал. Ако искаш да знаеш, попитай фиа. Иди при тях, върни се при мъжа си. Остави ме на мира. В Кириен няма място за момичета и злато, и за останалото от историята. Историята тук е свършила. Това е рухнало място, това е празна зала. Синове на Лейнен са мъртви до един, съкровищата им са загубени. Върви по пътя си, момиче.

Посивял и подпухнал като тъкачите на паяжини от порутените къщи, той се обърна и тръгна, залитайки, към избите, за да се скрие от дневната светлина.

Семли излезе от родния си дом и поведе раирания въздушен жребец от Халан надолу по стръмния хълм, покрай селото на средните

хора, които я посрещнаха с навъсено уважение, нататък през ниви и ливади, където пасеше големият полудив и с подрязани крила харилор, до долина, която беше зелена като цветна купа, пълна догоре със слънчева светлина. В дълбоката част на долината беше селото на фиа и когато влезе в него, повела своя жребец, малките, незначителни хора се спуснаха към нея от колибите и градините си, смееха се, говореха ѝ с тънки, слаби гласове.

— Да живее невестата на Хала! Кириендамата, носена от вятъра, Семли прекрасната!

Наричаха я с чудесни имена и на нея ѝ харесваше да ги слуша, изобщо не се притесняваше от смеха им. Защото се смееха на всичко, което казваха. Самата тя правеше така — смееше се и говореше. Беше висока в дългото си синьо наметало, сред вихрушката от приветствия.

— Да си жив, леки народе, живеещ в слънцето, фиа, приятели на човека!

Заведоха я в селото и я въведоха в една от просторните си къщи, а малките деца не преставаха да тичат след тях. Нямаше начин да се прецени възрастта на един фиан, след като порасне. Беше трудно да ги различиш един от друг, разбира се, защото се движеха бързо като нощни пеперуди около свещ и нямаше как да си сигурен, че говориш със същия. Изглеждаше обаче, че един от тях се задържа край нея повече време, докато другите хранеха и галеха жребеца ѝ, носеха ѝ вода и купи с плодове от градините, засадени с малки дръвчета.

— Не фиа са откраднали огърлицата на владетеля на Кириен! — извика дребният мъж. — За какво им е злато на фиа, господарке? Ние имаме слънце в топлогодието и спомени за слънцето през студеногодието. Жълтите плодове, жълтите листа в крайзонието, златната коса на владетелката на Кириен — никакво друго злато.

— Значи някой среден човек я е откраднал?

Около нея се разнесе продължителен, слаб смях.

— Че как ще посмее един среден човек? О, владетелко на Кириен, как великата огърлица е била открадната не знае никой смъртен, нито човек, нито среден човек, нито фиа, нито друг от Седемте народа. Само мъртви умове знаят как е била загубена много отдавна, когато Кирелей Горди, чиято правнучка е Семли, се е разхождал сам покрай пещерите по брега на морето. Може би обаче ще се намери при слънцемразците.

— Глинените хора?

По-силен смях, по-неспокоен.

— Седни с нас, Семли, златокоса, завърнала се от севера!

Седна при тях да се нахрани и обносните ѝ им се харесаха, както и техните — на нея. Когато обаче повтори, че иска да отиде при глинените, за да намери наследството си, ако е там, не се засмяха. И постепенно около нея оставаха все по-малко. Накрая се озова сама, само с онзи, с когото разговаряше преди вечерята.

— Не ходи сред глинените, Семли — каза ѝ той и за момент сърцето ѝ изневери. Фианецът бавно спусна длан над очите си и затъмни въздуха около тях. Плодовете станаха бели като пепел върху подносите. Всички съдини с чиста вода бяха празни.

— В планините на далечната земя фиа и гдемиар се разделиха. Отдавна сме се разделили — каза слабият, притихнал мъж от народа фиа. — Още по-отдавна сме били едно. Каквото сме ние, те не са. Каквото не сме ние, те са. Мисли за слънцето, за тревите и дърветата, които дават плод, Семли. Мисли, че не всички пътища, които водят надолу, водят също и нагоре.

— Моят не води нагоре или надолу, любезни ми домакине, а само направо, към моето наследство. Ще отида там, където е, и ще се върна с него.

Фианецът се поклони и леко се засмя.

Семли излезе от селото и възседна своя въздушен жребец, махна за сбогом в отговор на виковете им и се издигна със следобедния вятър, полетя на юг, към пещерите по протежение на скалистия бряг на Кириенско море.

Опасяваше се, че ще ѝ се наложи да ходи дълго из онези пещерни тунели, за да намери народа, който търсеше, защото се говореше, че глинените хора никога не излизали от пещерите си на слънчева светлина и че се страхували дори от Голямата звезда и луните. Язди дълго. Веднъж се приземи, за да даде възможност на въздушния жребец да си налови дървесни плъхове, докато тя хапна малко хляб от дисагите. Хлябът вече беше станал сух и твърд и имаше вкус на щавена кожа, но все пак бе запазил лек аромат от изпичането си, така че за момент, докато го ядеше сама на поляната в южните гори, чу тихия глас и видя лицето на Дурхал, обърнато към нея на светлината от свещите в Халан. За момент се замечта за това строго и

живо, младо лице и какво щеше да му каже, когато се прибере у дома с кралското съкровище около шията си: „Исках дар, достоен за съпруга си, господарю мой...“. После продължи пътя си, но когато стигна крайбрежието, слънцето беше залязло, а Голямата звезда потъваше след него. От запад задуха зъл вятър, на пристъпи и вихрушки, и жребецът ѝ се умори да се бори с него. Тя му позволи да се спусне долу, на пясъка. Животното веднага прибра крила и сви дебелите леки крайници под себе си с дълбоко мъркане. Семли придърпа наметалото около шията си и погали жребеца по главата, докато не измърка пак. Топлата козина успокои дланта ѝ, но очите ѝ виждаха само сиво небе, пълно с шарки от облаци, сиво море, тъмен пясък. После съзря приведено тъмно същество, още едно, и още, приклякаха, спускаха се напред, спираха.

Извика им силно. Макар да не изглеждаше, че са я видели, сега се струпваха около нея. Пазеха се от жребеца. Той беше престанал да мърка, а козината му леко настръхна под пръстите на Семли. Тя хвана юздата, доволна от закрилата, но и леко неспокойна заради яростта, в която животното можеше да изпадне. Странните хора стояха мълчаливо, втренчени, забили яки крака в пясъка. Не можеше да ги вземеш за други — бяха високи колкото фиа, а във всичко останало бяха като сянка, като черен образ на онези смеещи се хора. Голи, набити, вдървени, с прави коси и сиво-бяла кожа, влажна на вид като кожа на червей. Очи като камъни.

— Вие ли сте глинените хора?

— Ние сме гдемиар, хора на господарите на Владенията на нощта.

Гласът беше неочаквано силен и дълбок, прозвуча помпозно в лъхация на сол полумрак. И както и при фиа, Семли не беше сигурна кой точно е проговорил.

— Поздравявам ви, господари на нощта. Аз съм Семли от Кириен, жена на Дурхал от Халан. Идвам при вас, за да търся наследството си, огърлицата, наречена Око на морето, загубена много отдавна.

— Защо я търсиш тук, ангия? Тук има само пясък и сол, и нощ.

— Защото дълбоките места знаят за изгубените вещи — отвърна Семли, съвсем готова да играе на остроумие — и златото, дошло от

земята, често се връща назад, към земята. Понякога, казват, създаденото се връща при създателя си.

Последното беше предположение. Улучи целта обаче.

— Истина е, че сме чували за Око на морето. Тази огърлица е направена в нашите пещери много отдавна и продадена от нас на ангиар. И синият камък е от глинени полета на братята ни от изток. Но това са много стари истории, ангия.

— Мога ли да ги чуя от някого от местата, където ги разказват?

Набитите хора мълчаха известно време, сякаш се съмняваха. Сивият вятър духаше над пясъка, затъмняваше съзвездието на Голямата звезда. Звуците на морето се засилваха и отслабваха. Дълбокият глас проговори пак:

— Да, знатна госпожо от ангиар, можеш да влезеш в Дълбоките зали. Последвай ни.

В гласа му един тон се промени — промъкна се нотка на хитрост и ласкателство. Семли не пожела да я чуе. Последва глинени хора по пясъка, задържа на къс повод своя жребец с остри нокти.

Пред отвора на пещерата — беззъба, прозяваща се уста, от която лъхаше воняща топлина, един от глинени хора каза:

— Въздушният звяр не може да влезе.

— Може — възрази Семли.

— Не може — настояха ниските хора.

— Може. Няма да го оставя тук. Не е мой, не мога да го оставя. Няма да ви навреди, ако го държа на къс повод.

— Не — потретиха дълбоки гласове. Но се намесиха и други: — Както искаш.

И след миг колебание продължиха. Устата на пещерата сякаш се затвори зад тях, толкова тъмно беше под скалата. Вървяха в колона, последна беше Семли.

Тъмнината в пещерата се разсея и стигнаха до кълбо слаб бял огън, което висеше на тавана. По-нататък имаше още едно, после още едно. Между тях като фестони по тавана висяха дълги черни червеи. По-навътре тези огнени кълба ставаха по-чести, така че цялата галерия беше обляна в ярка, студена светлина.

Водачите на Семли спряха при разклоняването на три тунела, затворени с врати, които приличаха на железни.

— Ще почакаме тук, ангия — казаха ѝ осем души и останаха при нея, докато трима други отключиха една от вратите и минаха през нея. Тя се затръшна след тях с трясък.

Изправена, неподвижна стоеше дъщерята на ангиар под бялата светлина на лампите, въздушният ѝ жребец беше приклеknал край нея и помръдваше края на раираната си опашка, а крилата му потрепваха заради сподавания импулс да лети. В тунела зад Семли осемте глинени хора клечаха и мърмореха помежду си с дебелиите си гласове на своя собствен език.

Средната врата издрънча и се отвори.

— Нека ангия влезе във Владенията на нощта — извика нов глас, кънтящ и горд. — На вратата застана глинени човек, който имаше някакво облекло по тялото си, и я покани с жест да го последва. — Ела и виж чудесата на нашите земи, чудесата, направени с ръце, делата на господарите на нощта!

Без да продума, Семли подръпна юздата на жребца си и наведе глава, за да мине през вратата, правена за малки същества. Напред се простираше друг ярко осветен тунел, чиито влажни стени заслепяваха под силната бяла светлина, само че вместо пътека, по която да ходиш, на пода имаше две греди от излъскана стомана, които се простираха докъдето стигаше погледът. Върху гредите имаше нещо като каруца с метални колела. Подчинявайки се на жеста на своя нов водач, без следа от колебание или учудване на лицето, Семли се качи на каруцата и накара въздушния жребец да клекне до нея. Глиненият човек седна срещу тях, задвижи някакви ръчки и колела. Разнесе се стържещ звук, триене на метал в метал, после стените на тунела започнаха да се движат неравномерно назад. Задвижиха се още по-бързо и огнените кълба на тавана се сляха в една неясна ивица, а застоялият топъл въздух се превърна в зловонен вятър, който събори качулката на наметалото от косата ѝ.

Каруцата спря. Семли последва водача си нагоре по каменни стъпала в просторно преддверие и след това в още по-просторна зала, изкопана от древни подземни води или пък от глинени хора, копаещи в скалата, невидяла слънчева светлина, осветена единствено от странния блясък на кълбата. Зад решетки в стените се въртяха и въртяха големи остриета, и раздвижваха застоялия въздух. Огромното затворено пространство жужеше и гърмеше от шумове, силните гласове на

глинените хора, стърженето и пронизителното свистене и вибриране на въртящи се колела, отекването на всички звуци в скалата. Тук всички ниски и набити глинени хора бяха с облекла, имитиращи дрехите на владетелите на звездите — тесни панталони, меки ботуши и туники с качулки — макар че малкото жени, които се виждаха, забързани сервилни джуджета, бяха голи. Много от мъжете бяха войници, носеха отстригани оръжия с формата на ужасните светломети на владетелите, но дори Семли виждаше, че това са само железни палки. Това, което видя, видя, без да гледа. Вървеше натам, накъдето я водеха, без да обръща глава нито наляво, нито надясно. Когато стигнаха до група глинени с железни пръстени около черните си коси, водачът ѝ спря, поклони се, избоботи:

— Висшите господари на гдемиар!

Бяха седем и всички я гледаха от долу нагоре с такова високомерие, изписано по сивите им грапави лица, че ѝ се прииска да се разсмее.

— Дойдох при вас, за да търся съкровището на моето семейство, о, господари на Тъмното владение — каза им мрачно. — Търся наградата на Лейнен, Окото на морето. — Гласът ѝ прозвуча слабо в огромното подземие.

— Така ни казаха и нашите пратеници, владетелко Семли. — Този път успя да види кой говори. Беше дори по-нисък от останалите, едва достигаше до гърдите ѝ, имаше бяло, свирепо лице. — Кое то търсиш, не е при нас.

— Говори се, че някога е било.

— Много неща се говорят там, горе, където мига слънцето.

— И думите се отнасят от вятъра там, където духа вятър. Не знам как е била загубена огърлицата. Аз не питам как огърлицата е била загубена от нас и е била върната на вас — тези, които в древни времена са я изработили. Това са стари легенди, стари недоволства. Аз искам само да я открия. Казвате, че не е при вас. Може би обаче знаете къде е.

— Не е тук.

— Тогава, значи е другаде.

— Тя е там, където не можеш да я стигнеш. Никога, освен ако не ти помогнем.

— Тогава ми помогнете. Моля ви за това като ваша гостенка.

— Казано е: „Ангиар взема, фиа дава, гдемиар и дава, и взема“. Ако направим това за теб, какво ще ни дадеш ти?

— Благодарността си, господарю на нощта.

Беше висока и светла сред тях, усмихната. Всички те я гледаха втренчено, с тежко, неохотно удивление, с намръщен копнеж.

— Слушай, ангия, искаш от нас голяма услуга. Дори не знаеш колко голяма. Не можеш да разбереш. Ти си от раса, която не може да разбере, която се интересува единствено от яздене с вятъра, отглеждане на реколти, битки с мечове и крещене заедно. Кой обаче направи мечовете ви от блестяща стомана? Ние, гдемиар! Вашите владетели дойдоха тук, при нас, в Глинените полета, за да купят мечовете си и да си тръгнат, без да гледат, без да разберат. Ти обаче сега си тук, ще гледаш и можеш да видиш някои от безбройните ни чудеса, лампите, които горят вечно, колата, която се тегли сама, машините, които правят дрехите ни и приготвят храната ни, които освежават въздуха ни и ни служат за всичко. Знай, че тези неща са неразбираеми за тебе. И знай още — ние, гдемиар, сме приятели с тези, които наричате владетели на звездите! Ние отидохме с тях до Халан, до Реохан, до Хул-Орен, до всичките ви замъци, за да им помагаме да говорят с вас. Владетелите, на които вие, ангиар, плащате дан, са наши приятели. Те ни правят услуги, както и ние на тях. Така. Какво тогава означава за нас твоята благодарност?

— На този въпрос трябва да отговорите вие — каза Семли, — не аз. Аз зададох своя въпрос. Отговори, владетелю.

Известно време седмината разговаряха — с думи и с тишина. Поглеждаха към нея и извъръщаха очи, мърмореха, стояха неподвижно. Наоколо се насъбра тълпа, привлечена бавно и тихомълком, малко по малко, докато Семли не се окажа заобиколена от стотици чернокоси глави и цялата бумтяща пещера не се изпълни с народ, с изключение на малък кръг непосредствено около нея. Въздушният ѝ жребец вече трепереше от страха и недоволството, които овладяваше прекалено дълго, а очите му бяха станали много широки и бели, като очите на жребец, принуден да лети нощем. Семли погали меката козина на главата му и прошепна:

— Тихо сега, ти си смел, умен, господар на...

— Ангия, ще те заведем, където е съкровището ти. — Глиненият с бялото лице и желязната корона се обърна отново към нея. — Повече

от това не можем да направим. Трябва да дойдеш с нас и да поискаш огърлицата там, където е, от тези, които я пазят. Въздушният звяр не може да дойде с теб. Трябва да си сама.

— Надалеч ли ще бъде пътуването, владетелю?

Устните му се изопнаха назад и още по-назад.

— Много надалеч. Но ще продължи само колкото една дълга нощ.

— Благодаря ви за отзивчивостта. Ще се грижите ли добре за въздушния ми жребец през тази дълга нощ? Не бива да му се случи нищо лошо.

— Ще спи, докато се върнеш. Когато отново го видиш, ще си летяла с по-голям въздушен жребец. Може ли да не питаш къде ще те заведем?

— Може ли да тръгнем час по-скоро на това пътешествие? Не искам дълго да съм далеч от дома.

— Да. Ще тръгнем скоро. — Сивите устни отново се разшириха, докато глиненият се взираше в лицето ѝ.

Семли не би могла да разкаже какво се случи през следващите няколко часа — имаше бързане, хаос, шум, странност. Докато държеше главата на жребеца си, един от глинениите заби игла в хълбока на животното. При тази гледка Семли едва не изпищя, но жребецът само потрепери и заспа с мъркане. Отнесоха го няколко глинени, които трябваше да преодолеят страха си, преди да докоснат топлатата му козина. По-късно се наложи да види как забиват игла в собствената ѝ ръка — може би, за да изпробват куража ѝ, помисли си, защото нямаше усещането, че заспива. Но и не беше съвсем сигурна. Наложиха се да пътува с железните каруци, да минава през железни врати и сводести пещери, стотици и стотици. Веднъж каруцата мина през пещера, която се простираше безмерно от двете ѝ страни, и цялата тъмнина беше пълна с ята херилори. Чуваха гукането им, дрезгавите им крясъци, виждаше ги на светлините отпред на каруцата. След това видя малко по-ясно, на бялата светлина, че всички бяха безкрили и слепи. Тогава затвори очи. Трябваше обаче да преминат през още тунели и още пещери, сред още топчести тела и свирепи лица, и гърмящи хвалещи се гласове, докато изведнъж не излязоха на открито. Беше нощ. Семли вдигна радостно очи към звездите и единствената светеща луна, малката Хелика, която просветляваше на запад.

Глинените обаче все още бяха навсякъде около нея, накараха я да се качи в някаква друга каруца или пещера — не знаеше какво е. Беше тясно, пълно с малки мигащи светлинки, досущ тръстикови свещи, много тясно и светло след големите сумрачни пещери и звездната нощ вън. Сега пак забиха игла в ръката ѝ и обясниха, че ще трябва да я завържат за нещо като стол, да стегнат главата, ръцете и краката ѝ.

— Не искам — каза Семли.

Видя обаче, че и глинените, които бяха нейни водачи, също се оставиха да бъдат завързани, и се подчини. Другите си тръгнаха. Разнесе се рев, после настъпи тишина. Огромна тежест, която не виждаше, я притисна. После нямаше тегло. Никакви звуци. Абсолютно нищо.

— Мъртва ли съм? — попита Семли.

— О, не, госпожо — отговори глас, който не ѝ харесваше.

Отвори очи и видя бялото лице, надвесено над нея, широките устни, дръпнати назад, очите, приличащи на малки камъни. Оковите бяха свалени от нея и тя скочи на крака. Нямаше тегло, нямаше тяло. Чувстваше се като полъх ужас сред вятъра.

— Няма да те нараним — обади се намусен глас, или бяха гласове? — Само ни остави да те докоснем, господарке, бихме желали да докоснем косата ти, позволи ни да докоснем косата ти...

Кръглата каруца, в която бяха, потрепери. Отвъд единствения ѝ прозорец се простираше пуста нощ или може би мъгла, или съвсем нищо? Една дълга нощ, така ѝ бяха казали. Много дълга. Седеше неподвижно и търпеше докосванията на тежките им сиви ръце по косата си. По-късно докосваха ръцете и краката, веднъж гърлото ѝ. При това тя стисна зъби и се изправи, а те се отдръпнаха.

— Не сме те наранили, господарке — казаха, тя поклати глава. Когато я поканиха, отново легна на стола с оковите, а когато през прозореца заблестя златна светлина, щеше да се разплаче от гледката, но преди това припадна.

— Да — каза Роканон — сега поне знаем какво е тя.

— Ще ми се да имаше как да разберем коя е — промърмори кураторът. — Исканецо, което държим тук, в музея, това ли казват троглодитите?

— Не ги наричай троглодити — възрази Роканон добросъвестно. Като етнолог от „Високоинтелигентни форми на живот“ от него се

очакваше да се противопоставя на подобни думи. — Не са красиви, но са съюзник със статус С. Чудя се защо комисията е избрала да развива точно тях. Още преди да установи контакт с всички високоинтелигентни видове. Обзалагам се, че изследването е било проведено от Центавър — там винаги са предпочитали нощни същества и обитатели на пещери. Аз бих подкрепил втория вид, струва ми се.

— Троглодитите изглеждат заплени от нея.

— Ти не си ли?

Кето погледна високата жена отново, изчерви се и се засмя.

— Ами... в известен смисъл. Не съм виждал толкова красив екземпляр през осемнайсетте години, откакто работя тук, в Нова Южна Джорджия. Всъщност никъде не съм виждал толкова красива жена. Прилича на богиня.

Червенината достигна върха на голото му теме, защото Кето беше стеснителен куратор, който не обичаше да преувеличава. Роканон кимна съсредоточено в знак на съгласие.

— Ще ми се да можехме да говорим с нея, без трог... гдемиар, като преводачи. Обаче няма начин.

Роканон тръгна към посетителката и когато тя обърна прекрасното си лице към него, той се поклони много дълбоко с наведена глава и затворени очи, едното му коляно стигна почти до пода. Това той наричаше универсална между галактическа учтивост и изпълни поклона с известна грациозност. Когато отново се изправи, красивата жена се усмихна и заговори:

— Тя казва: Да си жив, господар на звезди — изръмжа един от набитите ѝ придружители на завален галактически.

— Да си жива, госпожо от ангиар — отговори Роканон. — По какъв начин ние от музея можем да услужим на дамата?

Сред ръмженето на троглодитите гласът ѝ прозвуча като сребърен вятър.

— Тя казва: Моля дай огърлица съкровище нейни прадядовци имали нявга.

— Каква огърлица? — попита Роканон и когато разбра въпроса, жената посочи централната витрина пред тях. Вътре имаше великолепен предмет, верижка от масивно злато, но много изкусно

изработена, с инкрустиран голям искрящосин сапфир. Роканон повдигна вежди, а Кето промърмори край рамото му:

— Има вкус. Това е огърлицата от Фомалхаут... невероятно произведение.

Жената се усмихна на двамата мъже и отново им заговори над главите на троглодитите:

— Тя казва: О, господари на звезди, старши и младши жители на Дома на съкровищата, това съкровище нейно веднъж. От дълго, много време. Благодаря.

— Как сме се сдобили с това нещо, Кето?

— Момент. Да погледна в каталога. Ето... Тук. Произходът е от тези трог... тролове... или каквото там са. Гдемиар. Имат мания да търгуват, така е записано. Наложило се е да им позволим да купят кораба, с който са дошли дотук, AD-4. Било е част от плащането. Изработена е от самите тях.

— И се обзалагам, че вече не са в състояние да изработят подобно нещо, защото сега са въведени в индустриална фаза.

— Те обаче като че ли смятат това нещо за нейно, не за тяхно или наше. Вероятно е важно, Роканон, иначе не биха направили този времеви скок заради желанието ѝ. Обективно погледнато, скокът между тук и Фомалхаут трябва да е значителен.

— Няколко години поне — каза етнологът, който беше свикнал с междוזвездните полети. — Не е много далече. Обаче нито наричникът, нито пътеводителят съдържат достатъчно данни, за да направя обосновано предположение. Изглежда, този вид изобщо не е надлежно проучен. Възможно е дребните човечета чисто и просто да ѝ оказват внимание. Или от проклетия сапфир да зависи междувидова война. Може би нейното желание ги направлява, защото те смятат себе си за по-нисши от нея. Или пък, въпреки че не изглежда така, тя може да е тяхна пленница, примамка. Как бихме могли да знаем? Можеш ли да им дадеш това нещо, Кето?

— О, да. Цялата екзотика тук технически е заем, не е наша собственост, защото от време на време се предявяват претенции. Рядко оспорваме. Мирът е над всичко, докато не дойде войната...

— Тогава предлагам да ѝ я дадеш.

Кето се усмихна.

— За мен е чест. — Отключи витрината и извади масивната златна огърлица. После, в стеснителността си, я връчи на Роканон с думите: — Ти ѝ я дай.

Синьото украшение остана за момент в ръцете на Роканон.

Мислите му бяха другаде. Обърна се към красивата чуждоземна жена с шепата син огън и злато. Тя не вдигна ръка, за да поеме огърлицата, а наведе глава и той я спусна през косата ѝ. Накитът заблестя като пламтящ фитил върху златистокафявата кожа на гърлото ѝ. Жената вдигна очи, изпълнени с такава гордост, радост и благодарност, че Роканон остана занемял, докато дребният куратор мърмореше на собствения си език:

— Винаги си добре дошла, винаги си добре дошла...

Жената кимна със златната си глава на него и Роканон. После се обърна и даде знак на придружителите си — или похитители? — прибра синьото наметало около тялото си, прекоси залата и излезе. Кето и Роканон останаха загледани след нея.

— Имам чувството... — заговори Роканон.

— Какво? — подкани го Кето с пресипнал глас след дълга пауза.

— Понякога имам чувството, че... че когато се срещаме с тези хора от светове, за които знаем толкова малко, понякога... като че ли се натъквам на някаква легенда или трагичен мит, може би, който не разбирам...

— Да — каза кураторът, след като се прокашля. — Питам се... питам се... как ли е името ѝ?

Семли Русокосата, Семли Златната, Семли Носителката на огърлицата. Глинените хора се подчиниха на волята ѝ, подчиниха се и владетелите на звездите от онова ужасно място, на което я отведоха глинените, в града в края на нощта. Поклониха ѝ се и с радост ѝ дадоха съкровището, което беше сред техните богатства.

Все още не можеше да се отърси от усещането за онези пещери с надвиснали отгоре скали, в които не разбираш кой говори или кой какво прави, с кънтящите гласове и протегнатите сиви ръце — стига толкова. Беше платила за огърлицата. Чудесно. Сега беше нейна. Цената беше платена, миналото си е минало.

Въздушният ѝ жребец изпълзя от нещо като сандък, с премрежени очи и покрита с лед козина и в началото, когато излязоха от пещерите на гдемиар, не искаше да лети. След малко се оправи и се понесе по равномерно южно въздушно течение през яркото небе към Халан.

— Бързо! Лети бързо! — подканяше го тя и се смееше, защото вятърът разсейваше мрака от ума ѝ. — Искам да видя Дурхал скоро, скоро...

И летяха бързо, така че стигнаха Халан привечер на втория ден. Сега пещерите на глинените хора ѝ се струваха далечни като миналогодишен кошмар, защото въздушният жребец се сниши с нея над хилядата стъпала на Халан и моста над бездната, където горите се спускаха надолу триста метра. В златната светлина на вечерта тя слезе в двора за излитане и се изкачи по стъпалата между издяланите фигури на герои, двамата стражи на портата ѝ се поклониха, загледани в красивото огнено нещо на шията ѝ.

В предната зала спря минаващо там момиче, много красиво, явно близка родственица на Дурхал, ако се съдеше по вида ѝ, макар че Семли не си спомняше името ѝ.

— Познаваш ли ме, момиче? Аз съм Семли, жената на Дурхал. Ще отидеш ли да кажеш на господарката Дуроса, че се върнах?

Страхуваше се да отиде веднага при Дурхал, да се изправи пред него сама. Имаше нужда от подкрепата на Дуроса.

Момичето я гледаше втренчено, лицето му придоби странно изражение. Но промърмори:

— Да, госпожо — и се втурна към кулата.

Семли остана да чака в позлатената, рушаща се зала. Никой не дойде. Дали не бяха край масата в залата за пиршества? Тишината я потискаше. След минута Семли тръгна към стъпалата на кулата. Към нея по каменния под кретахше възрастна жена с разперени ръце, разплакана.

— О, Семли, Семли!

Никога не беше виждала тази сивокоса жена, и затова се отдръпна.

— Но, госпожо, коя сте вие?

— Аз съм Дуроса, Семли.

Остана смълчана и неподвижна през цялото време, докато Дуроса я прегръщаше и плачеше, и я питаше истина ли е, че глинени хора са я заловили и държали с магия през всичките тези години, или пък са били фиа с чудатите си умения? Накрая Дуроса се отдръпна леко и престана да плаче.

— Семли, ти си още млада. Колкото и в деня, в който тръгна оттук. И на шията ти е огърлицата...

— Донесох дар на съпруга ми Дурхал. Къде е той?

— Дурхал загина.

Семли изтръпна.

— Мъжът ти, моят брат Дурхал, владетел на Халан, беше убит преди седем години в битка. Теб те нямаше девет години. Господарите на звездите не дойдоха повече. Ние влязохме във война с Източните владения, с ангиар от Лог и от Хул-Орен. Дурхал се сражава и падна от копие на среден, защото тялото му почти не беше защитено с броня, а духът му — никак. Лежи погребан в полето над Оренското блато.

Семли извърна лице.

— Ще отида при него в такъв случай — каза тя и улови златната верижка, която тежеше на шията ѝ. — Ще му поднеса моя дар.

— Чакай, Семли! Виж дъщерята на Дурхал, твоята дъщеря, Хелдре Красивата!

Беше момичето, което срещна най-напред и което изпрати при Дуроса, момиче на деветнайсет, с очите на Дурхал, тъмносини. Стоеше до Дуроса, вперило нетрепващ поглед в тази жена, Семли, която беше нейна майка, но беше на нейната възраст. Възрастта им беше една и златната им коса, и красотата им. Семли беше малко по-висока и носеше синия камък на гърдите си.

— Вземи я, вземи я! Беше за Дурхал и Хелдре! Затова я донесох от края на дългата нощ! — извика Семли и измъкна огърлицата през косата си, изпусна я на камъните и тя изтрака със студен, ромолящ звук. — Вземи я, Хелдре! — извика пак, после се разплака, обърна се и избяга от Халан, хукна по моста и надолу по широките стъпала, после се спусна на изток през горите по планинския склон, и като диво животно, което се спасява, изчезна.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.